

Posudek vedoucího práce k diplomové práci Bc. Darii Andreevé
„Образование имён производных от иноязычных антропонимов в
чешском и русском языках на интернет-сайтах, посвящённых
фильмам, сериалам, фан-творчеству“

Ve své diplomové práci se autorka zaměřuje na spontánní tvoření hypokoristik od antroponym cizího původu na internetu, a to na stránkách věnovaných filmům, seriálům a fan-fiction. Analyzuje a srovnává přitom ruský i český materiál.

Práce je rozdělena na úvod, dvě hlavní kapitoly a závěry. Úvod (Введение, s. 8-11) diskutuje výzkum vlastního jména (dále VJ) v jazyce a věnuje pozornost průzkumu antroponym a zvláště jejich hypokoristickým podobám. Hodnotí internet jako místo jazykové i umělecké tvořivosti mladých generací, postuluje aktuálnost zkoumaného tématu, předkládá cíle práce a vyslovuje základní hypotézu autorky, že žánr textu, který autorka vybrala, poskytuje mnoho materiálu právě v oblasti spontánního tvoření hypokoristických podob antroponym, a to i od jmen cizího původu. První kapitola (Производные имена в системе языка, s. 12-51) diskutuje podrobně postavení VJ v jazyce obecně, dále hypokoristik od antroponym jako zvláštního dílčího systému VJ a jejich zvláštnosti v ruštině a češtině. Využívá přitom rozsáhlou literaturu i bohemistickou i rusistickou. Druhá kapitola (Особенности образования производных имён от иноязычных антропонимов в чешском и русском языках на интернет-сайтах, посвящённых фильмам, сериалам и фан-творчеству, s. 52-64) představuje excerpovaný materiál, rozdělený na český a ruský a klasifikovaný na různé slovtvorné typy, popř. specifické motivační typy (používání domácího jména za cizí aj.). Následuje závěr (Заключение, s. 65-67), seznam literatury a zdrojů (Библиографический список, s. 68-74) a příloha (s. 75-91), která obsahuje excerpovaný materiál (hypokoristické podoby VJ a za nimi stojící základní cizojazyčné podoby) a odkazy na místa na internetu, kde byl materiál nalezen.

Na posuzované práci velmi kladně hodnotím rozsáhlou a podrobnou první kapitolu. Autorka nejen vydatně konzultovala bohemistickou, rusistickou i (česky a rusky psanou) obecně lingvistickou literaturu a srovnala a kontrastovala jednotlivé práce, ale je také schopná různé postuláty z literatury kriticky hodnotit a navrhnout vlastní řešení: srov. např. vlastní definice hypokoristika na s. 28/29, pozitivní hodnocení metodického přínosu A. Wierzbické, ale i kritika vůči ní, že příklady z klasické literatury 19. stol. nemusejí úplně odrážet současný systém (s. 43), nebo úvahy na s. 47-49 k jejím tezím, včetně kritické otázky, zda lze fungování sufixů v rámci apelativ beze všeho převzít pro VJ nebo zda není spíše třeba počítat s jistou autonomií systému VJ, jak to pak autorka na s. 49/50 explicitně postuluje (s tím notabene naprosto souhlasím a lze to u autorky ilustrovat na s. 48 příklady používání cizích nebo kvazi-cizích sufixů a koncovek typu *Milan – Milaňino*, *Zbyněk – Zbynkus*, které u apelativ sotva najdou analogon). Celou tuto část považuji za výbornou.

V práci je jistý nepoměr v rozsahu první a druhé kapitoly. Praktická část je značně kratší. Splňuje sice naprosto základní cíl mapování různých typů tvoření a motivace hypokoristik v analyzovaném českém a ruském materiálu a také si je autorka vědoma hranic svého materiálu (srov. s. 52), nicméně se zdá druhá kapitola vzhledem k četným (oprávněným!) úvahám v první kapitole do jisté míry „nedopovězena“. K tomu srov. níže návrhy pro diskuse na obhajobě.

Několik drobností: s. 17: „Широкое несоответствие взглядов на проблему семантики имени собственного свидетельствует (...) и о том, разные исследователи по-разному понимают, что кроется под значением имени собственного, и по-разному его трактуют“ – neúplná věta, s. 25nn.: v celé diskusi o dysfemismech mi chybí tematizace problému zdánlivě „změny pohlaví“: *Evušák* a *Вован* se přece v tom zásadně liší, přitom ovšem samotné používání „mužských“ podob pro ženy není a priori pejorativní, viz *Verčiku* nebo slavné *Мой Лизочек так уж мал...* (srov. i komentář na s. 40, že „при прибавлении [суфига -ик] к женскому имени (*Светик, Люсик*) отношение содержит в себе несколько элементов“ – jaké?), s. 30nn.: derivaci od příjmení bych vynechal, ona tady jen odvádí pozornost, protože derivace *Hana* > *Hanka* funguje naprosto jinak než *Pink* > *Pinkoš*, zatímco první je právě spontánní a podléhá aktuální komunikaci, druhá je pouze historická a naprosto nemůžeme z *pana Nováka* spontánně v komunikaci udělat *pana Nováčka*, pokud nejde např. o tvoření přezdivek hlavně mezi dětmi, která ovšem podléhá zase naprosto jiným zákonitostem (srov. např. *Giger* > *Džindžr* podle anglického *ginger*, nebo asociativně *Vytlačil* > *Vymočil*, Volejník, R.: Přezdívky dětí a mládeže v Přelouči. *Acta onomastica* 46 (2005), s. 199-212, srov. i odpovídající příklady z J. Beneše u autorky na s. 31), s. 33: autorka zde uvádí, že používání plného cizího jména místo domácího (*Сергей* > *Серж*) není tvorba nového hypokoristika, nýbrž že lze mluvit „об употреблении полного личного имени в речи с приданием ему эмоциональной окраски“, nicméně bych dal k úvaze, zda nesvědčí právě ten vztah mezi oficiálním plným jménem a podobou s „emočním zabarvením“ o tom, že *funkčně* může jít o hypokoristikon, tím víc, že autorka sama na s. 31 uvádí v souladu s literaturou vznik hypokoristika z cizího podoby jména (*Jan* > *Honza* podle něm. *Hans*), takže rozdíl je asi pouze v ustálenosti; na stejné straně je *Bed'a*, asi by mělo být *Béd'a*, s. 34: „замена одного гласного звука на другой: *Степан* — *Стěпа*, *Тамара* — *Тома* [Червинский, 2012: 92-93]“ – nemusí to být záměna, může to být normální fonologická korespondence, mimo přízvuk [i] (po palatalizovaném konsonantu), [ʌ] (po nepalatalizovaném konsonantu), pod přízvukem [o], tedy /o/, s. 35: „Мужские производные имена, оканчивающиеся на -о, склоняются, как имена нарицательные мужского рода по типу «р́ан» (например, *Marko, Emilio* и т. п. – во всех падежах кроме звательного) либо «п́редседа» (*Otto/Oto* — во всех падежах кроме звательного, *Ivo* — в родительном и звательном падежах)“ – zde bych to ověřil, dokážu si představit, že by někdo používal tvary podle vzoru „п́редседа“ na *Ot(t)o*, protože existuje v češtině *Ota* (ovšem je pak otázka, zda nepoužívá vlastně jinou podobu jména), ale nezdá se mi pravděpodobné, že by se tvar *Ivy* (Gsg) připisoval jménu *Ivo* a ne *Iva*(?), navíc by tady bylo třeba dodat, že jména typu *Ivo* jsou často – kupodivu – v češtině (minimálně částečně a nepovinně) nesklonná, srov. *V rozhovoru s profesorem Ivo Pospíšilem*, s. 44: «я хочу говорить с тобой так, как говорят с людьми, которых знают хорошо» + «по отношению к которым испытывают какие-то хорошие чувства» => *испытываю* nebo *испытывают*?, s. 45: „Эту же точку зрения поддерживали белорусский языковед Я. Станкевич [Stankiewicz, 1968: 156]“ – jedná se zřejmě o varšavského rodáka Edwarda Stankiewicze, s. 54nn.: autorka píše o nulovém sufixu, neuvádí však, jak ho určuje, což není triviální, s. 56: „Реже используется в качестве производного имени

от иноязычного антропонима уже существующее гипокористическое имя, образованное от русскоязычного антропонима“ – zde jde zřejmě o češtinu, „Найденные мною производные имена от иноязычных антропонимов в чешском языке образованы данными способами“ – zde jde naopak o ruštinu, s. 60: „Севви, Транди, Ани, Чимини, Герми, Цисси, Джимме, Джоне. Этим способом образованы производные имена и от мужских, и от женских антропонимов и напоминают внешне транслитерацию гипокористик английского происхождения на -у, например Willy, Jimmy, Johnny“ – Víme, že tyto podoby těmi vnějšími transliteracemi nejsou? Případně jak to rozlišujeme?, s. 75: někde není uvedena výchozí forma (*Mařka, Mařena*).

Z grafického hlediska je v práci nedůsledně využívána kurziva pro analyzovaný materiál.

Pro obhajobu navrhuji následující témata: 1. autorka konstatuje na několika místech (s. 38, 50), že konkrétní expresivita konkrétního hypokoristika se projevuje teprve v komunikativní situaci, v kontextu. Srov. na s. 60: „наиболее перспективным направлением в данной области является изучение значений производных имён и их эмоциональную окраску в прямом соотношении с личным отношением субъекта именованного к адресату“. Autorka nám ovšem neprozrazuje ohledně svého materiálu o tom nic, neukazuje nám ani jeden doklad v kontextu, v celé větě nebo v sledu vět, ve vztahu k základní podobě VJ, která se (možná?) v textu taktéž používá. Neříká nám, jestli to jsou monologické nebo dialogické texty, narativní nebo diskusní. Kdo ta jména používá? Jen autor textu/příspěvku o literární postavě nebo i o jiném uživateli nebo i o sobě, např. jako podpis? O tom všem bych rád na obhajobě slyšel (viděl) něco bližšího. 2. Jsou použité ruské a české texty žánrově a tematicky paralelní, nebo jsou mezi nimi rozdíly, které by mohly mít dopad na charakter excerpovaných jmen? NB: na s. 76/77 i 90/91 vidíme výchozí formy v korejštině, to by si určitě zasloužilo nějaký komentář (asi funguje zprostředkování pouze přes angličtinu), není to asi příliš časté, což poukazuje na to, že autorka hledala cíleně tematicky paralelní materiál v ruštině a češtině, texty vycházející ze stejných zahraničních předloh, ale o tom by se v práci mělo psát.

Doporučuji diplomovou práci „Образование имён производных от иноязычных антропонимов в чешском и русском языках на интернет-сайтах, посвящённых фильмам, сериалам, фан-творчеству“ Вc. Darii Andreevé k obhajobě a navrhuji v případě její hodnocení stupněm 2 – „velmi dobře“, v případě přesvědčivé obhajoby včetně doplnění těch bodů, které zůstaly v práci otevřené, podle uvážení komise hodnocení stupněm 1 – „výborně“.

V Praze, dne 23. 9. 2021

(Markus Giger)